

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 107/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. februára 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Michalom Mudrákom, Vajnorská 100/A, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Námestovo sp. zn. 2 Cb 19/2014 z 26. novembra 2014 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob 51/2015 z 20. mája 2015 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2015 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“), zastúpenej advokátom

JUDr. Michalom Mudrákom, Vajnorská 100/A, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Cb 19/2014 z 26. novembra 2014 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“), a rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Cob 51/2015 z 20. mája 2015 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka bola účastníčkou konania o zaplatenie peňažného plnenia s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia vedeného okresným súdom pod sp. zn. 2 Cb 19/2014 v procesnom postavení odporkyne. Okresný súd napadnutým rozsudkom zaviazal sťažovateľku povinnosťou zaplatiť navrhovateľovi peňažné plnenie s príslušenstvom. Proti tomuto rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie. Krajský súd napadnutým rozsudkom rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Porušovatelia prijali záver o tom, že na základe čl. III. ods. 3 Zmluvy Sťažovateľ nemá nárok na náhradu vynaložených nákladov v tam stanovenej minimálnej výške. Tento záver je výslovne uvedený v rozsudku Porušovateľa 2 (krajský súd, pozn.)... a zároveň je zahrnutý aj v rozsudku Porušovateľa 1 (okresný súd, pozn.)... Kým v rozsudku Porušovateľa 2 je tento dôvod v celku jasne zargumentovaný, v rozsudku Porušovateľa 1 je argumentácia rozporná a nedokončená a Porušovateľ 1 zdôvodňuje svoje závery aj ochranou Spotrebiteľa. Z tohto dôvodu ako aj z dôvodu, že rozsudok Porušovateľa 2 je konečný vo sfére všeobecných súdov a zredukoval formálne nedostatky rozsudku Porušovateľa 1, v ďalšom texte sa budem zaoberať len právnymi úvahami Porušovateľa 2.

Právne závery Porušovateľa 2 v tejto otázke sú skrátene nasledovné: výška náhrady minimálnych nákladov je určená ako % sumy provízie a keďže k sprostredkovaniu nedošlo, nárok na províziu nevznikol t. j. rovná sa 0 €, teda 15 % z 0 € je 0 €. Sťažovateľ (ako

sprostredkovateľ) tak podľa názoru Porušovateľov nemá nárok na náhradu minimálnych nákladov. Tieto úvahy Porušovateľa 2 sú zjavne nesprávne, protirečia základným ustanoveniam Občianskeho zákonníka o prejave vôle (§ 35 ods. 2 a 3), Obchodného zákonníka (§ 266) a Občianskeho súdneho poriadku (§ 1 - 3). Pri výklade použitom Porušovateľom 2 by ustanovenie Zmluvy čl. III. bod 3. prvá a druhá veta nemalo žiaden zmysel, nakoľko náhrada nákladov Sťažovateľa by bola vždy 0 €. Ak by k sprostredkovaniu došlo (hoci aj len v čiastočnej miere), tak by náhrada bola 0 € (bod 7. tohto článku), ak by k sprostredkovaniu nedošlo, tak by náhrada bola tiež 0 € (argumentácia Porušovateľa 2). Je preto zrejmé, že určite nebolo zámerom zmluvných strán dojednať takéto nezmyselné/obsolentné ustanovenie. Ak by zmluvné strany mali úmysel vyjadriť, že Sťažovateľ 2 nemá v žiadnom prípade nárok na náhradu nákladov, tak stačilo neuviesť nič, nakoľko by to ošetrilo ustanovenie § 647 ods. 2 ObZ, alebo by stačilo jednoducho uviesť napr. sprostredkovateľ nemá nárok na náhradu nákladov v súvislosti so sprostredkovateľskou činnosťou podľa tejto zmluvy.“

Sťažovateľka ďalej argumentuje:

«Keďže však obsahom Zmluvy v Čl. III. bode 3. v prvej a druhej vete sú pomerne obsiahlo určené pravidlá, kedy nárok na náhradu nákladov Sťažovateľovi vzniká, muselo byť úmyslom zmluvných strán takýto nárok Sťažovateľa dojednať. Tento záver podporuje aj nasledovné:

a) nárok na náhradu minimálnych nákladov je v Čl. III. bode 3. Zmluvy ustanovený nasledovne: „V prípade ak k sprostredkovaniu nedôjde, Sprostredkovateľ sa zaväzuje vrátiť Záujemcovi Zálohu, po odpočítaní nákladov a hotových výdavkov, ktoré Sprostredkovateľ vynaložil v súvislosti s plnením predmetu zmluvy. Minimálne náklady a hotové výdavky činia 15 % z celkovej sumy stanovenej a schválenej provízie“. V právnej aj obchodnej praxi je úplne bežné, že sumy vedľajších peňažných zmluvných dojednaní (zmluvné pokuty, náhrady, doložky a pod.) sú určené ako % základnej sumy v zmluve (ceny, odplaty, provízie a pod.), alebo ich výška je na túto základnú sumu zmluvy nejakým spôsobom naviazaná. V takýchto prípadoch ide výslovne matematické určenie výšky sumy, tieto dojednania spravidla nemajú charakter ustanovení o podmienkach nároku na tieto sumy. Takto je tomu aj v tomto prípade. Podmienky vzniku nároku na náhradu nákladov Sťažovateľa sú výslovne

uvedené v prvej vete bodu 3. Čl. III. Zmluvy (ak k sprostredkovaniu nedôjde...) v spojení s bodom 9. tohto článku. Druhá veta tohto bodu má charakter výslovne určenia len výšky sumy minimálnych nákladov, nakoľko sa v nej nenachádzajú žiadne ďalšie podmienky. Keďže výška sprostredkovaného úveru je jednoznačná (800.000 €) a jednoznačná je aj výška provízie (15 % z 800.000 € = 120.000 €), je bezpochyby možné podľa tohto cenového dojednania spoľahlivo vypočítať aj výšku minimálnej náhrady nákladov (15 % zo 120.000 € = 18.000 €);

b) skutočnosť, že ak k sprostredkovaniu nedôjde, tak Sťažovateľ má nárok na náhradu nákladov v nenulovej sume vyplýva aj zo štruktúry samotnej Zmluvy a jej ďalších ustanovení. Najmä bod 7. Čl. III Zmluvy výslovne určuje, že ak k sprostredkovaniu dôjde a vznikne nárok na vyplatenie provízie, tak Sťažovateľ už nemá ďalší nárok na náhradu nákladov. Zároveň v bode 9. tohto článku sa tiež výslovne uvádza nárok Sťažovateľa na náhradu nákladov ak k sprostredkovaniu nedôjde - jeho výška a podrobnosti sú bližšie rozvinuté v bode 3. Ak by bolo úmyslom zmluvných strán dojednať, že Sťažovateľ by v žiadnom prípade nemal nárok na náhradu nákladov (ako to vyplýva z argumentácie súdu), tak toto ustanovenie by bolo úplne zbytočné. Prečo by zmluvné strany jednotlivito na viacerých miestach Zmluvy komplikovane vypočítavali, kedy Sťažovateľ nemá nárok na náhradu nákladov, ak by stačilo jedno ustanovenie v zmluve o tom, že Sťažovateľ nemá nikdy žiaden nárok na náhradu nákladov, resp. by stačilo v zmluve neuviesť nič? Takýto výpočet má zmysel len ak nastane situácia, že podľa Zmluvy má Sťažovateľ nárok na náhradu nákladov - presne tak, ako to výslovne ustanovuje bod 3. tohto článku Zmluvy.»

Podľa názoru sťažovateľky:

„Vyššie uvedené argumenty sú tak závažné a znenie Zmluvy v predmetnej časti tak jednoznačné, že súd nemal s právom súladnú možnosť vyložiť ustanovenia Zmluvy a zákona tak, ako to Porušovateľ 2 v rozsudku urobil. Výklad Porušovateľa 2 je v rozpore so slovným znením Zmluvy, ako aj v rozpore s úmyslom zmluvných strán pri uzatváraní Zmluvy. Výklad Porušovateľa 2 je takisto v rozpore so základnými zásadami logiky. Jednoducho závery Porušovateľov nie sú prejavmi a výsledkom oprávnenia súdu právo vykladať, ale sú prejavmi a výsledkom svojvôle súdu.

Tvrdenie Porušovateľa 2 o tom, že nárok na náhradu nákladov Sťažovateľa sa spravoval ustanovením § 647 ods. 2 Obchodného zákonníka je nesprávny a nerešpektujúci slobodnú vôľu účastníkov Zmluvy. Obchodnoprávne zmluvné vzťahy sú charakterizované veľkým rozsahom zmluvnej voľnosti, ktoré im Ústava aj samotný Obchodný zákonník poskytujú. Obchodný zákonník presne vymedzuje, od ktorých jeho ustanovení sa zmluvné strany nemôžu odchýliť (§ 263). Zvyšok je plne v dispozícii zmluvným stranám a vzťahy si tak môžu ľubovoľne upraviť, pričom medzi dispozitívne ustanovenia patrí aj vyššie uvedený § 647. Ako je preukázané vyššie, strany Zmluvou dojednali podmienky vzniku nároku Sťažovateľa na náhradu nákladov. Keďže dojednanie zmluvných strán sa podstatne líši od § 647 ObZ, súd musí rešpektovať vôľu strán prejavenu v platne uzatvorenej Zmluve a rozhodovať podľa obsahu Zmluvy. Obchodný zákonník nedáva v tomto prípade súdu možnosť uprednostniť ustanovenia zákona § 647 ods. 2 ObZ pred ustanoveniami Zmluvy. V tomto prípade však Porušovateľ 2 nerešpektoval zmluvnú voľnosť účastníkov. Týmto výkladom práva sa Porušovateľa dopustili svojvôle a tým aj porušili ústavné právo Sťažovateľa na súdnu ochranu.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Konaním Okresného súdu Námestovo sp. zn. 2 Cb/19/2014 a jeho rozsudkom zo dňa 26. 11. 2014 a konaním Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob/51/2015 a jeho rozsudkom zo dňa 20. 05. 2015 došlo k porušeniu základného práva Sťažovateľa to práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky - Právo na súdnu a inú právnu ochranu a práva podľa čl. 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd - Právo na spravodlivé súdne konanie.

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 20. 05. 2015 v konaní 13 Cob/51/2015 rozsudok Okresného súdu Námestovo 2 Cb/19/2014 zo dňa 26. 11. 2014 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Námestovo na ďalšie konanie.

Ústavný súd priznáva Sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vyčíslené za prevzatie, prípravu a spísanie sťažnosti vo výške 355,73 € (2 x 139,83 € + 2 x 8,39 € + 19 % DPH).“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľka sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu, ktorým vyhovel žalobe navrhovateľa, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka využila svoje právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide

vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

V nadväznosti na argumentáciu sťažovateľky uplatnenú v sťažnosti ústavný súd poukazuje na všeobecné východiská svojej judikatúry, ktoré uplatňuje pri predbežnom prerokovaní, resp. rozhodovaní o porovnateľných sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb.

Ústavný súd v prvom rade konštatuje, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií na uplatňovanie a ochranu základných práv a slobôd ich nositeľov, t. j. fyzické osoby a právnické osoby. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní, ktoré sú dostupné bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky základných práv a slobôd. Existenciou takýchto konaní sa však nevyčerpávajú ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd.

Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranné, nezávislé a s využitím všetkým zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu takých procesných postupov. Ústavný súd z tohto hľadiska osobitne pripomína objektivitu takého postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa v konaní a rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci. Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavovať nielen vo využití všetkých dostupných zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich využitia v súlade s procesnými predpismi (m. m. II. ÚS 9/00, III. ÚS 94/03, IV. ÚS 303/09, I. ÚS 207/2010).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Účelom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v prvom rade zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je

absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin c. Francúzsko, 1998).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02).

Ústavný súd poukazuje na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01).

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní o namietanej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania sťažnosti aspoň rámcovo posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd považuje za potrebné z hľadiska limitov ústavnej kontroly rozhodnutí všeobecných súdov poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

Vychádzajúc z uvedených všeobecných východísk, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní preskúmal sťažnostnú argumentáciu sťažovateľky, ktorá je vo svojej podstate založená na tvrdení, že závery krajského súdu vo vzťahu k posúdeniu otázky vzniku nároku na províziu a s tým súvisiacej otázky vzniku nároku na úhradu nákladov a hotových výdavkov uvedené v odôvodnení napadnutého rozsudku *„v podstatnej časti nie sú v súlade so zákonom. Intenzita nesprávnosti týchto úvah je tak vysoká, že rozhodne prekračuje právomoc všeobecných súdov vykladať právo a sú prejavom svojvôle...“*.

V nadväznosti na sťažnostné námietky sťažovateľky ústavný súd poukazuje na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorej sa uvádza:

„Vo vzťahu k ďalším odvolacím dôvodom žalovaného je potrebné opätovne poukázať na vymedzenie žalobcovho nároku. Žalobca sa domáhal zaplata sumy 4.500 Eur s príslušenstvom na tom základe, že zmluvu uzavretú so žalovaným vypovedal, a preto v zmysle ust. § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka odpadol právny dôvod plnenia, a to poskytnutia sumy 4.500 Eur žalovanému, ktorému nevznikol nárok na províziu a ani nárok na náhradu nákladov žalovaného. Okresný súd správne poukázal na stav v tejto veci, keď

žalobca využil možnosť danú mu zmluvou, a to vypovedať zmluvu bez uvedenia dôvodu. V podstate žalovaný umožnil žalobcovi znením zmluvy, ktorú pripravil, ukončiť zmluvný vzťah výpoveďou. Podľa čl. IV bodu 2 písm. b) zmluvy, táto zaniká písomnou výpoveďou (aj bez uvedenia dôvodu), ktorejkoľvek zmluvnej strane v 3-mesačnej výpovednej lehote začínajúcej plynúť odo dňa písomného doručenia výpovede druhej zmluvnej strane. Bolo zrejmé, že zmluvu predložil žalovaný, a preto je nevyhnutné všetky jej ustanovenia v prípade rôznosti výkladu resp. pri pochybnostiach vykladať na ťarchu žalovaného. V uzavretej Sprostredkovateľskej zmluve - Zmluva o poskytnutí služby a poradenstva medzi žalobcom a žalovaným zo dňa 12.06.2013 je odkaz na ust. § 642 - § 651 Obchodného zákonníka. Práve z ust. § 647 ods. 2 Obchodného zákonníka vyplýva, že nárok na úhradu nákladov spojených so sprostredkovaním, má sprostredkovateľ v danom prípade žalovaný popri provízií, len keď to bolo výslovne dojednané, a pri pochybnostiach len pri vzniku nároku na províziu. Uvedené zákonné ustanovenie v spojení so znením zmluvy medzi žalobcom a žalovaným bolo rozhodné a podstatné pre posúdenie, či vôbec žalovanému vznikol nárok na províziu resp. nárok na úhradu nákladov spojených so sprostredkovaním. Bolo potrebné zodpovedať, či niektorý z týchto nárokov, tj. nárok na províziu resp. nárok na úhradu nákladov spojených so sprostredkovaním vznikol na strane žalovaného alebo nie.

Krajský súd v zhode so záverom okresného súdu v spojení s uzavretou zmluvou konštatuje, že žalovanému nevznikol nárok na províziu. V čl. III bodu 1 uzavretej zmluvy sa provízia odvíjala zo skutočne poskytnutého bankového úveru, ktorý poskytne banka žalobcovi ako záujemcovi. K poskytnutiu bankového úveru žalobcovi však nedošlo. V čl. III bodu 4 zmluvné strany tj. žalobca a žalovaný jasne dohodli, že nárok na províziu, ktorej výška bola určená v čl. III bodu 1, vznikne žalovanému ako sprostredkovateľovi len v prípade uzavretej úverovej zmluvy medzi bankou ako veriteľom a záujemcom - žalobcom ako dlžníkom. Podľa čl. III bodu 4 uzavretej zmluvy bolo zmluvnými stranami vyjadrené, že nárok na províziu vznikne len v prípade uzavretia úverovej zmluvy. K uzavretiu úverovej zmluvy nedošlo, preto nebola splnená zmluvná podmienka na vznik provízie žalovanému. Rovnako aj čl. III bodu 1 zmluvy, ktorý obsahuje výšku provízie, bol viazaný na skutočne poskytnutý bankový úver. Ak k poskytnutiu bankového úveru nedošlo, keďže nebola uzavretá úverová zmluva, tak žalovanému nevznikol nárok na províziu. Aj v čl. III bodu 3 uzavretej zmluvy, náklady a hotové výdavky boli viazané na stanovenú a schválenú províziu, ktorá

však podľa čl. III bodu 1, bodu 4 zmluvy sa odvíjala zo skutočne poskytnutého bankového úveru na základe uzavretej úverovej zmluvy. Ak nebola splnená podmienka uzavretia úverovej zmluvy, na základe ktorej malo dôjsť k poskytnutiu bankového úveru, tak potom nebol splnený ani základ pre náklady a hotové výdavky žalovaného, ktoré sa mohli odvíjať len od provízie, a tá mala na strane žalovaného vzniknúť len v prípade poskytnutia bankového úveru.

Ak nevznikol nárok na províziu, tak nevznikol ani nárok žalovaného na náklady a hotové výdavky v zmysle čl. III bodu 3 uzavretej zmluvy. Zmluvné strany prepojili náklady a hotové výdavky na províziu. Táto vzájomná súvislosť (previazanosť) provízie, nákladov a hotových výdavkov potom znamenala to, že ak nevznikol žalovanému nárok na províziu podľa čl. III bodu 1, bodu 4 zmluvy, a to aj podľa záverov krajského súdu nevznikol, tak zákonite nevznikol ani nárok na náklady a hotové výdavky, ktoré mali väzbu na províziu. Krajský súd poukazuje na čl. III bodu 3 zmluvy, ktorý hovorí o minimálnych nákladoch a hotových výdavkov, ktoré majú činiť 15 % z celkovej sumy stanovenej a schválenej provízie, avšak táto mala byť určená podľa čl. III bodu 1 zmluvy ako 15 % zo skutočne poskytnutého bankového úveru, ktorý poskytne banka žalobcovi ako záujemcovi. Ak úver nebol poskytnutý, pretože nedošlo k uzavretiu úverovej zmluvy, provízia nevznikla a ani nemohla byť určená ako provízia vo výške 15 % z poskytnutého bankového úveru, preto nevznikol ani základ na náhradu nákladov a hotových výdavkov, ktorý mal byť určený z provízie a tu sa napĺňa aj zákonné ustanovenie § 647 ods. 2 Obchodného zákonníka a to, že nárok na úhradu nákladov spojených so sprostredkovaním vzniká popri provízii len, keď to bolo výslovne dojednané a v pochybnostiach nárok na náhradu nákladov spojených so sprostredkovaním vznikne len pri vzniku nároku na províziu. Práve čl. III bodu 4 zmluvy upravoval vznik nároku na províziu, len ak dôjde k uzavretiu úverovej zmluvy medzi bankou ako veriteľom a žalobcom ako záujemcom (dlžníkom). Ak k uzavretiu zmluvy nedošlo, nevznikol nárok na províziu, a tým zákonite ani nárok na úhradu nákladov a hotových výdavkov. Žalovaný nepreukázal, že má voči žalobcovi nárok na náhradu nákladov a hotových výdavkov voči žalobcovi. Na druhej strane žalobca preukázal, že využil možnosť danú zmluvou, túto vypovedal, preto ak poskytol žalovanému zálohu 4.500 Eur, tak pri zániku zmluvy výpoveďou túto oprávnenne žiadal vrátiť.

Krajský súd uvádza, že žalovaný nepreukázal nárok na províziu, ani podľa čl. III bodu 8 uzavretej zmluvy, pretože tento konkrétny článok III bodu 8 zmluvy rieši štádium podpísania úverovej zmluvy, tj. keď v rámci sprostredkovania žalovaným tu už bude pripravený návrh na uzavretie zmluvy a žalobca nebude mať záujem o jej podpísanie. K takémuto štádiu v danej sporovej veci nedošlo, keďže nebolo preukázané, že by bol pripravený takýto návrh úverovej zmluvy k jej podpísaniu. Žalovanému nevznikol nárok na náhradu nákladov a hotových výdavkov ani podľa čl. III bodu 8 zmluvy, keďže opätovne aj v tomto dotknutom článku III bodu 8 zmluvy sa náklady a hotové výdavky odvíjali od celkovej provízie a tá podľa čl. III bodu 1 zmluvy mala byť 15 % zo skutočne poskytnutého bankového úveru, ktorý poskytne banka žalobcovi ako záujemcovi. Ak nebol preukázaný základ pre náhradu nákladov a hotových výdavkov, tj. vznik nároku na províziu, tak zákonite nevznikol ani nárok na náhradu nákladov a hotových výdavkov pre žalovaného. Krajský súd opätovne poukazuje na znenie článku III bodu 8 zmluvy, podľa ktorého provízia prichádzala do úvahy za zmluvne dohodnutých iných podmienok, ktoré sa v danej veci nenaplnili. Išlo o podmienku, že žalobca ako záujemca nebude mať záujem o podpísanie úverovej zmluvy a nebude o tom včas informovať žalovaného. V danej veci nebolo žalovaným preukázané uvedené štádium, tj. že malo dôjsť už k podpísaniu úverovej zmluvy a žalobca z akýchkoľvek dôvodov prestal mať záujem o jej podpísanie, resp. že žalobca by odmietol podpísať úverovú zmluvu. V danej veci žalobca len využil spôsob ukončenia zmluvy výpoveďou, ktorú možnosť mu dala zmluva uzavretá medzi žalobcom a žalovaným, tj. samotný žalovaný v zmluve ním pripravenej, keď podľa čl. IV bodu 2 písm. b) uzavretej zmluvy žalobca výpoveďou bez uvedenia dôvodu ukončil zmluvu, a to výpoveďou zo dňa 09.08.2013. Vzhľadom k takémuto zmluvne dohodnutému spôsobu zániku zmluvy, potom uvedený stav nemožno stotožňovať s článkom III bodu 8 zmluvy, ktorý vychádza z úpravy iných podmienok a inej situácie, a tak ako správne uviedol okresný súd, pri využití spôsobu ukončenia zmluvy žalobcom podaním výpovede, žalobca za tejto odlišnej situácie nemal povinnosť osobitne informovať žalovaného o tom, že už nemá záujem o úverovú zmluvu.“

Vo vzťahu k výhradám sťažovateľky k právnemu posúdeniu predmetnej veci okresným súdom krajský súd uvádza:

„... okresný súd správne rozhodol, ak žalobe žalobcu vyhovel. Pokiaľ aj okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na ust. § 266 ods. 5 Obchodného zákonníka, tak táto skutočnosť v komplexnosti celého právneho posúdenia vykonaného okresným súdom, sa nedotkla vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia. Okresný súd poukázal na rozhodné ustanovenia Obchodného zákonníka, ktoré upravujú zmluvu o sprostredkovaní tak, ako tieto v citácii uviedol v odôvodnení svojho rozhodnutia a tieto boli podstatné a rozhodné pre právne posúdenie okresným súdom, ktoré boli aj správnym spôsobom interpretované, aplikované na zistený skutkový stav, preto nedošlo ani k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. K tomuto nesprávnemu právnemu posúdeniu nemohlo dôjsť ani len odkazom na ust. § 266 ods. 5 Obchodného zákonníka, keďže rozhodujúce bolo znenie uzavretej zmluvy a aplikácia zákonných ustanovení upravujúcich zmluvu o sprostredkovaní, ktoré uviedol okresný súd v dôvodoch svojho rozhodnutia. Ak nebolo preukázané, že by na strane žalovaného vznikol nárok na províziu a nebolo preukázané, že by žalovanému vznikol nárok na náhradu nákladov a hotových výdavkov, tak potom v prípade ukončenia zmluvy medzi žalobcom a žalovaným, a to výpoveďou žalobcu, bol žalovaný povinný vrátiť žalobcovi poskytnutú platbu 4.500 Eur spolu s príslušenstvom, ktorá poskytnutá platba žalobcom žalovanému nebola krytá ani nárokom na províziu, ani nárokom na náhradu nákladov a hotových výdavkov. Pokiaľ okresný súd žalobe žalobcu vyhovel, tak jeho rozhodnutie bolo vecne správne a krajským súdom potvrdené podľa § 219 ods. 1 O. s. p...

Rozhodnutím okresného súdu nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, pretože na riadne zistený skutkový stav okresný súd aplikoval rozhodné zákonné ustanovenia hmotného práva a to ust. § 642 a nasledujúce Obchodného zákonníka, upravujúce zmluvu o sprostredkovaní. Bol vyvodený okresným súdom správny názor. Ak nevznikne nárok na províziu, čo v danom prípade v zmysle vyššie uvedeného nevznikol, tak nevznikne ani nárok na náhradu nákladov, pričom iné výslovne dohodnuté nebolo. K vecnej správnosti záverov okresného súdu zostal bez vplyvu aj zátvorkový odkaz na ust. § 266 ods. 5 Obchodného zákonníka. Krajský súd preto rozhodnutie okresného súdu podľa ust. § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil ako vecne správne rozhodnutie.“

Vychádzajúc predovšetkým z citovaného, ústavný súd zastáva názor, že argumentácia krajského súdu zodpovedá príslušným ustanoveniam Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú problematiku bezdôvodného obohatenia, a ustanoveniam Obchodného zákonníka upravujúcim zmluvu o sprostredkovaní, s prihliadnutím na ustanovenia „*Zmluvy o poskytnutí služby a poradenstva*“ z 12. júna 2013 uzatvorenej medzi sťažovateľkou a navrhovateľom. Ústavný súd rešpektuje, že je primárnou úlohou všeobecného súdu vykladať zákony a ďalšie právne predpisy, pričom právny názor krajského súdu a jeho závery týkajúce sa vzniku nároku sťažovateľky ako sprostredkovateľky na províziu a súvisiaceho nároku na náhradu nákladov a hotových výdavkov možno v posudzovanej veci považovať za zrozumiteľné, logické a vyvážené, a preto z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné.

Na základe uvedeného ústavný súd, poukazujúc na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom (III. ÚS 3/97, II. ÚS 141/04), dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľky nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. februára 2016